

75 jaar herdenking 15 augustus 1945 op zaterdag 15 augustus 2020

Toespraak door waarnemend burgemeester Emile Roemer

Dames en heren,

De Waringinboom, de Melati en de Zonnebloem, symbolen met ieder een eigen identiteit maar ook zoveel gemeenschappelijks.

De veiligheid, kracht en de gezamenlijkheid van de Waringinboom weerspiegelt de gedachte verwoord door Mischa de Vreede in 2001,

‘dat waar mensen van buiten buigen, zij van binnen niet buigen’.

Deze innerlijke kracht geeft juist aan *de dag van vandaag en morgen* de opdracht mee dat het verhaal achter de Indië-herdenking verder gaat en blijvend verteld moet worden. Dat dit verhaal niet mag bewaard worden in een vergeten hutkoffer ergens op een zolder naast andere onduidelijke zaken die in flarden herinneren aan dat er ook een oorlog in Nederlands-Indië was.

Decennia lang kon het Indische verhaal nauwelijks of lang zelfs geen plaats krijgen in het beeld van Nederland en de gruwelijkheden van Wereldoorlog II. Lang hebben we weggekeken bij dat verhaal.

Onze generatie bestond uit typische vredes- en welvaarts kinderen, de meesten van ons waren en zijn allesbehalve slachtoffers, en toch zat de oorlog elke dag bij ons aan tafel. Vaak zwijgend, soms ook met duizend en één verhalen want er moest hoe dan ook orde komen in die chaos van herinneringen.

Maar welke herinneringen dan? De terreur van het naziregime en de gruwelijkheden waarmee dit regime miljoenen mensen vermoordde of met een ondragelijke pijn de rest van hun leven opzadelden? De allesvernietigende kracht van de twee atoombommen op Hiroshima en Nagasaki? De gruwelijkheden van de jappenkampen, de Birma spoorlijn? De terreur van verraad en zelfzuchtigheid? Of de heldhaftige verzetsdaden die bijgedragen hebben aan de uiteindelijke ineenstorting van naziregime.

Deze herinneringen mogen wij inderdaad nooit vergeten, zij zijn deel van onze eigen identiteit geworden. Ze zijn onlosmakelijk met ons verbonden.

Maar deze herinneringen zijn niet compleet. Het Indische verhaal hoort daar onvoorwaardelijk bij.

Het is aan ons allen om dat verhaal juist nu naar voren te halen. Dit verhaal hoort bij het beeld dat recht doet aan waartoe het einde van de Tweede Wereldoorlog ons allen oproept: te leven in vrijheid opdat wij de vrede waard zijn.

Dan mogen wij geen stukken uit onze geschiedenis achteloos parkeren omdat wellicht onze nationale ‘onschuld’ of ons koloniale verleden aan ons geweten zouden kunnen knagen. We mogen de hutkoffer niet langer gesloten houden.

Ook dit verhaal is ons verhaal, is deel van onze identiteit en onlosmakelijk met ons verbonden. Lang verzwegen, of stil gehouden, maar onuitwisbaar deel van ons verleden, heden en toekomst.

Een les waaruit wij lering moeten trekken en die ons handelen moet verrijken.

Vrijheid is meer dan vrede. Het is ook de taak je te bezinnen op het verleden en te leren van het verleden. Dan mag je bij geen enkel onderdeel van dat verleden wegstijgen.

De hedendaagse bedreigingen van onze samenleving laten juist zien dat we het hele verleden, die kans moeten geven om ons de nodige levensruimte in vrijheid te kunnen garanderen. Het is een gezamenlijke opdracht waarvoor wij staan.

Respect, betrokkenheid en medeleven zo krachtig weergegeven door de Jasmijn, de Melati. We weten dat deze typisch Indische bloem hier in Nederland maar moeilijk kan gedijen. Dat lijkt te staan voor het lang in stilte gehulde Indische verhaal. Aan ons om respect, betrokkenheid en medeleven, de Melati, symbool te laten zijn voor de opengeslagen hutkoffer van waaruit uw verhaal, ons verhaal de weg opgaat naar onze gemeenschappelijke geschiedenis, met dat bijzondere Indische verhaal, met al haar sterkten en zwakten, als anker voor onze toekomst om te kunnen leven in vrijheid, opdat wij de vrede waard blijven.

Sudah, laat maar. De gedachte die gebouwd is op de tegenstellingen die zo kenmerkend zijn voor velen die deel uitmaken van het Indische verhaal: vele duizenden Indische Nederlanders en hun nazaten die Nederlanders zijn, hier geïntegreerd en toch met hun levensvezels nog altijd verbonden zijn met dat verre land waar hun jeugd en kindertijd ligt, of die van hun grootouders. Die gedachte verdient betrokkenheid en respect en is een belangrijk ijkpunt voor de kracht van onze samenleving waarin iedereen zijn eigen *ik* mag hebben en uitdragen.

Sudah, laat maar. Of zoals auteur Reggie Baay, het in zijn boek *De ogen van Solo*, zo treffend verwoord: *“Mijn vader sprak niet. Dat wil zeggen, hij kón wel spreken, maar dat deed hij niet. Bijna niet.”* Deze woorden herinneren ons aan de oorlogsgeneratie die al bijna helemaal van het toneel verdwenen is, en ook hun kinderen beginnen te vertrekken.

Dat wij ons dus nu gezamenlijk moeten verbinden met het Indische verhaal. Gesteund door de symboliek van de zonnebloem. De bloem die draait naar het licht en staat voor levenslust en bewondering.

Deze herdenking, uw verhaal, ons verhaal. Herdenking als gevoel van dankbaarheid, als erkenning van uw verhaal in onze geschiedenis. Herdenken met als bouwstenen: Veiligheid, kracht, gezamenlijkheid, respect, betrokkenheid, levenslust en bewondering.

Hier vandaag in Heerlen, maar ook op al die plaatsen in Nederland en ver daar buiten staan we stil bij het definitieve einde van de Tweede Wereldoorlog. Een einde dat voor velen die wij vandaag niet willen vergeten, nog maar het begin was van de lange weg naar echte rust en veiligheid. Naar hun vrijheid.

Dames en heren,

Er is nog een lange weg te gaan. Een weg die het loont om op te gaan. Samen naar het weelderige veld van de Jasmijn, de Melati, de Klaproos en de Witte roos: de echte vrijheid.